

Etnikumok és vallások földrajza etnikum17ea

2018/2019 Őszi félév

Időpont: péntek 08.00 - 09.30

Helyszín: É 0.87 Marx György terem

Kurzus vezetője: Bottlik Zsolt dr. habil (egyetemi docens, ELTE TTK FFI)

Elérhetősége: agria@gmx.net; D 1.412-es szoba

Tematika

1. 09.14. *Bevezetés*

(az etnikai- és vallás földrajz alapfogalmai, fogalomrendszere – a nemzeti és etnikai kisebbségek etnikai földrajzi szempontú osztályozása – az etnicitás, az etnikai térképezés és a földrajz kapcsolatának története – az etnikai földrajz metodikai problémái)

2. 09.21. *Esettanulmányok az etnikai földrajzi kutatások tárgyköréből*

(az etnikai földrajzi kutatások feladatai – a diszciplína adatbázisa és kutatási módszerei – az etnikai térképezés története és módszertana – az előbbieket bemutatása konkrét esettanulmányokban)

3. 09. 28. *Etnikai konfliktusok a világban*

(az etnikai konfliktusok gyökerei a Dél-afrikai Köztársaságban – Latin-Amerika etnikumai – feketék és spanyolajkúak az USA-ban – Délnyugat-Ázsia, Közép-Ázsia és a Kaukázus etnikumai és konfliktusaik)

4. 10. 05. *Kisebbségek Nyugat-Európában*

(az északír helyzet történeti gyökerei – mit akarnak a baszkok? – egyéb kisebbségek Nyugat-Európában – etnikai földrajzi kérdések értelmezése Nyugat-Európában – az etnikai problémák lehetséges megoldásai: svédek Finnországban, németek Olaszországban)

5. 10. 12. *Etnikai sokszínűség Európa keleti felében*

(államnemzet-kultúrnemzet: eltérő identitáshordozó tényezők Európában – a térség etnikumai a különböző régiókban – etnikai konfliktusok a Baltikumban, Lengyelországban – Ukrajna, Belorusszia, Moldova)

6. 10. 12. *A Kárpát-Balkán térség etnikai térszerkezete 1989-ig*

(történeti előzmények – az etnikai térszerkezet változása – a változások okai a célterületen a kezdetektől 1989-ig – az etnikai térszerkezetet befolyásoló folyamatok)

7. 10. 26. *A Kárpát-medence etnikai térszerkezete az ezredfordulón*

(a kisebbségek és a többség viszonya a megváltozott politikai környezetben – természetes népmozgalmi folyamatok, migráció, asszimiláció: különbségek és hasonlóságok a térség népcsoportjai között)

8. 09. 28. *A Kárpát-medence változó vallási arculata*

(a térség vallási térszerkezetének történeti áttekintése – a vallási mint a társadalmi konfliktusok dimenziója – az elvallástalanodás földrajzi vonatkozásai)

9. 11.02 *Őszi szünet*

10. 11. 09. *Etnikai és vallási konfliktusok a Kárpát-Balkán régióban*

(politikai határok és etnikai területek a térségben – magyarok és szerbek a politikai határaikon túl – az albánkérdés etnikai földrajzi háttere – a vallás mint identitáshordozó tényező – az identitások „senki földjén“)

11. 11. 16. *Kisebbségek Magyarország mai területén*

(a hazai kisebbségek viszonya anyaországukhoz – a hazai kisebbségek viszonya a többségi magyar társadalomhoz – a hazai kisebbségek identitáshordozó tényezőinek földrajzi aspektusai – a kisebbségi önkormányzati rendszer etnikai földrajzi jelentősége)

12. 11. 23. *Esettanulmányok az etnikai földrajzi kutatások tárgyköréből I.*

11. 11.30. *Esettanulmányok az etnikai földrajzi kutatások tárgyköréből II.*

(az etnikai földrajzi kutatások feladatai – a diszciplína adatbázisa és kutatási módszerei – az etnikai térképezés története és módszertana – az előbbieket bemutatása konkrét esettanulmányokban)

12. 12. 07. *A Kárpát-medence és Magyarország vallásföldrajzi jellemzése*

(A Kárpát-medence és a mai Magyarország vallási térszerkezetének alakulása (a kezdetektől napjainkig) – a magyarországi történelmi egyházak és a kiségyházak vallásföldrajza – Magyarország vallásföldrajzi helyzete az ezredfordulón)

13. 12. 14. *A világ vallásai elterjedésének, illetve azok társadalmi hatásainak földrajzi vonatkozásai*

(a világvallások eredete, elterjedésük és fejlődésük – zsidó vallás; a kereszténység; az iszlám; a hinduizmus; a buddhizmus; a kínai univerzalizmus; a sinto; a sámánizmus – Csoportok és intézmények a vallási közösségekben)

Kötelező irodalom:

Bottlik Zsolt (1998): Az etnikai földrajzi kutatások metodikai problémái In.: Bottlik Zs.-Farkas Gy.- Telbisz T. (szerk) Geográfus doktoranduszok II. országos konferenciája kötet Budapest

Bottlik Zsolt (szerk) (2017): Etnikai földrajzi kutatások a Kárpát-Balkán régióban Budapest: ELTE Természettudományi Kar, 228 p.

Bottlik Zsolt (szerk) (2018): Etnikai földrajzi kutatások Köztes-Európában Budapest: ELTE Természettudományi Kar, 255 p.

Etnikumok Enciklopédiája Kossuth Kiadó Budapest, 1993 415 p.

Gertig Béla (1987): Kontinensek Földrajza, Tankönyvkiadó, Budapest pp. 480-481 pp. 525-528

Hunyadi László (1998): Vallásföldrajz In.: Tóth J. – Vuics T. Általános társadalomföldrajz pp. 359-377.

Kocsis Károly (1991): A Kárpát- Balkán régió változó etnikai- vallási arculata - in: Földrajzi Közlemények XXXIX. 3-4. sz. pp.165-189.

Kocsis Károly (1993): A kárpát- medencei etnikai konfliktusok hátterér 1 - in: JUSS (Társadalomismereti és Kulturális Szemle) 6. 1-2. sz. pp. 199-211.

Kocsis Károly (1996): Adalékok az etnikai földrajzi kutatások és etnikai térképezés történetéhez a Kárpát- medence terület.n - in: Földrajzi Közlemények XLIV. 2-3. sz. pp. 167-181.

Kocsis Károly et al. (2012): A Kárpát-Pannon-térség változó etnikai arculata MTA CSFK Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest

Kocsis Károly (1998): Etnikai földrajz In.: Tóth J. – Vuics T. Általános társadalomföldrajz pp. 279-301

Kocsis Károly – Kocsisné Hodosi Eszter (1998): Ethnic Geography of the Hungarian Minorities in the Carpathian Basin, Geographical Research Institute & Minority Studies Programme, Hungarian Academy of Sciences, Budapest, 241p. [Interneten (1999-): www.mtaki.hu]

Kocsis Károly –Bottlik Zsolt – Tátrai Patrik (2006): Etnikai térfolyamatok a Kárpátmedence határainkon túli régiókban (1989-2002) – CD melléklettel MTA Földrajztudományi Kutatóintézet Budapest 197 p.

Ajánlott irodalom:

Arató Endre (1978): A nemzetiségi kérdés Nagy-Britanniában Kossuth Kiadó pp. 13-123.

Bibó István (1946): A kelet-európai kis államok nyomorúsága In.: Demokratikus Magyarország-Válogatás Bibó István tanulmányaiból, Magvet 1994 pp. 144-214.

Brunner Georg (1995): Nemzetiségi kérdés és kisebbségi konfliktusok Kelet-Európában A Magyarorsággutatás könyvtára XVII; Budapest

Eberhard, Piotr (2003): Ethnic Groups and Population Changes in Twentieth-Century Central-Eastern Europe – History, Data, and Analysis Sharp Amonk, New York; London England p. 559

Katona Magda (1997): A Közép-ázsiai etnikai konfliktusok történetéhez (Poszt)Szovjet Füzetek XIII. Magyar Russzisztikai Intézet, Budapest 156 p.

Pándi Lajos (szerk.) (1997): Köztes Európa 1763-1993 (térképgyűjtemény) 803. p.

Romsics Ignác (1998): Nemzet, nemzetiség és állam Kelet-Közép- és Délkelet Európában a XIX.és XX: században Napvilág kiadó 419 p.

A kurzus teljesítésének feltétele

- A vizsgadolgozat (kollokvium) legalább elégséges szintű teljesítése